

נפילת אפים: חזרת הש"ץ THE RITES THAT FOLLOW

The simple definition of the term: **נפילת אפים** would seem to represent an activity that goes well beyond what we actually perform. This is reinforced when the source for **נפילת אפים** is considered:

ספר אבודרהם נפילת אפים, אשרי, למנצה ובא לציון ד"ה אבינו מלכנו-ואח"כ אומרים ואנחנו לא נדע וכו' והוא פסוק בדברי הימים (דהי"ב כ, יב) ואומר פסוקים מפזורים מתהלים. והטעם שנהגו לומר ואנחנו לא נדע כלומר כבר עשינו כענין שעשה משה בהר בעליתו לקבל התורה שאמר בתחלה ואשב בהר בלשון ישיבה ואח"כ ואנכי עמדתי בהר. ואח"כ ואתנפל לפני ה': וכן עשינו אנחנו; בתחלה פסוקי הזמירות בישיבה ואח"כ י"ח בעמידה ואח"כ נפילת אפים ומנחה אין אנו יודעים להתפלל בענין אחר, וזהו ואנחנו לא נדע.

It is hard to imagine that **נפילת אפים** performed anything less than full prostration. Was **נפילת אפים** ever performed differently than it is today? Professor Naftali Weider in his book, **בטול השתחויות** in an article entitled: **התגבשות נוסח התפלה במזרח ומערב**, at page 701, details the following:

עמדות גוף פולחנית למיניהן השונים הוו חלק חוב של הפולחן הדתי ביהדות בתקופותיה הקדומות. בריכה, כריעה, השתחויה, קידה ונפילת אפים – צורות פולחניות אלו מצויות הרבה במקרא וידוע הוא שנהוגות היו אף בתקופת בית השני. לאחר החורבן מסתמנת נטיה ברורה לעזיבת נוהג עתיק זה. ודאי גרמה לכך השתדלותם של חכמינו להתרחק מדרכי הנוצרים וממנהגיהם. (הנוצרים הקדומים הרבו בכריעה על ברכים, עד שזו נעשת לסממן טפוס של מאמיני ישו). תהא הסיבה מה שתהא, העובדות, והן עיקר לעניננו, ברורות: הצורות העתיקות לא הועברו מבית המקדש אל בית הכנסת וכשהתקינו החכמים עמדות גוף בתפלת י"ח העמידו אותן על כפיפת קומה, על שחיות בלבד, שאין בהן אלא כעין סימן וזכר לצורות הישנות, שאחת מהן, ההשתחויה, נעשתה מתוך השתטחות על הארץ בפישוט ידים ורגלים. חכמי התלמוד גדירו את שעור השחיות והתנגדו להרכנת הגוף יתר על מידה. התנגדות זו מתבלטת ביותר בעמדתו של רבי יהודה הנשיא שמסופר עליו: מעשה באחד ששחה יותר מדאי והעבירו רבי. וכמה מאלף הוא להעמיד השתחויה שבמקדש מול נענוע הראש שהסתפקו בו בתפלה ועוד: אף מספר השחיות הוגבל והופקר שלא להוסיף על ארבע. מקור תנאי, מובא בתוספתא ובשני התלמודים קובע: והשוחה בתחלת כל ברכה ובסוף כל ברכה מלמדן אותו שלא ישחה.

אותה השתלשלות מכריעה של ממש לזו של סימן וזכר בעלמא, מתגלית לפנינו גם בנפילת אפים שלאחר התפלה. נראה שכבר בתקופה התלמודית מעטו את דמותה: לא נפלו על פניהם ממש, אלא נטו הצדה. ובתקופת הגאונים הוסיפו: תלית הפנים למעלה מן הקרקע.

והשלב האחרון בתהליך זה של סרוס נפילת אפים הוא המנהג הקיים עוד זמן הזה: הנחת הפנים על היד השמאלית תוך כדי ישיבה או עמידה. ואין לך דבר העשוי להעיד באופן בולט כל כך על התרוקנות נפילת אפים מתכנה כשמוש הלשון המצוי אצל הפוסקים: "אומרין נפילת אפים", או ביטוי מעין זה שיש בו השום סתירה מניה וביה: "ליפול על הפנים מעומד."

Professor Weider then proceeds to describe a period of time, when under the direction of the (רמב"ם, רב אברהם בן מימון) רמב"ם and as a result of the influence of Islam and in reaction to Karaism, full prostration in synagogue practice was instituted:

אחרי סקירה תמציתית זו עלינו לדון בתמורה ההיא שחלה בימי הראב"ם, והיא: החזרת השתחויות לתוקפן הראשון. תמורה זו מתבארת, ראשית, בהשפעת הסביבה המוסלמית בכלל. כידוע, תופסות השתחויות מקום חשוב ונכבד ב"צלאת", שמהותה העיקרית אינה אלא שורה של עמדות גוף מסוימות המלוות על ידי פסוקי שבת קצרים, ונבדלת מן התפלה במובן הרגיל הברדל יסודי. בעיני המוסלמים מוכרחים היו היהודים להחשב כמוזניחים את העיקר ומסתפקים בטפל. ועל טיב תגובת המוסלמים אנו יכולים לעמוד על ידי אותו טפח שהראב"ם מגלה לנו ושממנו יש להקיש על הפרשה כולה. הוא קורא תגר על המנהג "בנפילת אפים" לנמות על הצד או לפנות הפנים למעלה כאילו הוא מביט השמימה, ומתאונן מרה שכבר נתפרסמה צורת כריעה זו בין אומות העולם כהשתחויות היהודים ועשו מזה ספורים ונתקיים בנו "תשימנו חרפה לשכננו לעג וקלם לסביבותינו."

התחשבות זו עם דעת המוסלמים תובן תוספת הבנה בשימנו אל לב את הפילוג שביין הרבנים ובין הקראים. האחרונים נהגו בהשתחויות ובנפילת אפים ממש. דבר זה עלול היה מאין כמותו לשמש דוגמה חותכת לכך, שהקראים הם הם המחזיקים בדת היהדות המקורית ושהרבנים הם מסלפיה ומזייפה, בהתעלמם ממקראות מפורשים שנשנו כמה פעמים בכתבי הקודש ובבטלם מנהג עתיק יומין ורב מסורת כזה. עובדה זו הרי היה בה משום חזוק וסיוע לתעלומה הקראית בחוגי הערבים נגד הרבנים. ואולי הפרסום של "נפילת אפים" הרבנית, שעליו קובל הראב"ם, ממחנה הקראים יצא, בכוונה להשמיץ את הרבנים בעיני המוסלמים. ואמנם מצאנו לקירקיסאני שמקטרג על הרבנים בשל כך: "ואסרו על האנשים שידבקו את פניהם בקרקע בזמן השתחויה, וזהו הפך הכתוב: ויכרעו אפים ארצה על הרצפה וישתחוו." ... לגורמים כלליים אלה הצטרפו הנמוקים החסדיים ונתנו לתהליך החזרת ההשתחויות לבית הכנסת דחיפה עצומה.

The רמב"ם notes the opposition to his position. A summary of his responses can be found in Professor Weider's article. Based on his research, Professor Weider concludes that the practice of השתחויות took hold only in Egypt, parts of ארץ ישראל and in ארם. It was not accepted in אשכנז and צרפת, areas under Christian influence. צובא

TRANSLATION OF SOURCES

ספר אבודרהם נפילת אפים, אשרי, למנצה ובא לציון ד"ה אבינו מלכנו V'Anachnu Lo Naiyda etc. This is a verse from Divrei Hayamim 2, 20, 12. We also recite a variety of verses from Tehillim. The reason that we recite the words: V'Anachnu Lo Naiyda is the following: each day we replicate how Moshe Rabbenu acted when he went up to Har Sinai to receive the Torah. Moshe said at first: I sat on the mountain using the verb to sit. Then Moshe said that he stood on the mountain. And then he said that he fell before G-d. We follow Moshe's example. We begin our prayers each day by reciting Pseukei D'Zimra in a seated position. We then recite Shemona Esrei in a standing position. We then fall on our faces in Schacharis and in Mincha. We do not know what else we can do as part of our prayers. That is why we say: V'Anachnu Lo Naiyda (we do not know what else we can do).

Professor Naftali Weider- בטול השתחויות - Ritualistic body movements were an important part of Jewish religious practice in the early eras. Kneeling in various forms, bowing and falling on one's face -these ritual practices are found many times in scriptures. It is well known that they were still part of the rites during the Second Temple. There are signs of an intentional movement away from these ancient practices after the destruction of the Second Temple. Certainly one factor that led to this movement by the Sages was the desire to distance Judaism from Christianity and its practices¹. Let the reasons be what they may be, the facts that are relevant to our discussion are clear: the ancient practices concerning prostration were not transferred from the Beis Hamikdash to the synagogue. When our Sages instituted that physical movements be part of Shemona Esrei, they based them on the lowering of the head, on bending alone. These movements share only a small resemblance to the ancient practices like prostrating which involved spreading out ones hands and legs. The wise men cited in the Talmud provided guidelines for the bending and opposed moving the body any more than that. A good example of the Rabbinical opposition to additional body movements can be seen from the position of Rabbi Yehuda, the Nasi, about whom it was said: it was told about one person who bent excessively and Rabbi Yehuda Hanasi removed him as the prayer leader. One need go no further than to compare the bowing that took place in the Beis Hamikdash with the bending that takes place in Shemona Esrei to notice the difference in practice. That the number of times one is to bend in Shemona Esrei is limited to no more than four is further evidence of the changes that the Rabbis instituted. The restrictions are clearly expressed in a Tannaitic source brought in the Tosefta and in both the Babylonian and Jerusalem Talmuds: he who bends at the beginning and end of each Bracha in Shemona Esrei should be told not to do so.

The same chain of events that led to a matter of substance being reduced to a mere reminder can be found in the practice of Nefilas Apayim, falling on one's face. It appears that as early as the Talmudic period, the practice of Nefilas Apayim underwent a change. It no longer involved the actual falling on the face. Instead, the practice became to turn one's head to the side. During

1. In a footnote, Professor Weider indicates that early Christian practices included so much kneeling that kneeling became synonymous with belief in Jesus C.

the period of the Gaonim our Sages added an alternative: raising one's head towards the heavens. The last step in distorting the practice of Nefilas Apayim came when our Rabbis began the practice that continues today: placing one's head on the left hand either while sitting or standing. No point better highlights the dilution of the practice of Nefilas Apayim than the words that the Poskim began to use in referring to the practice of Nefilas Apayim: "saying Nefilas Apayim" or a similar phrase that contains an oxymoron: "falling on one's face while remaining in a standing position."

After this short review it is incumbent upon us to consider an opposing practice that developed at the time of Rav Avrohom son of Maimonides and that is: the return of prostration to its place in Jewish practice. This change in practice can be explained first as the result of the environment in which Rav Avrohom son of Maimonides lived; the Islamic world. As it is well known, prostration plays an important role in Islamic prayer. It is built around a variety of physical movements of the body that accompany the recital of short verses of praise and it is different from prayer in a basic way. In the eyes of the Muslims, Jewish practice may have appeared to neglect the essential elements of service to G-d while embracing the insignificant aspects. We can gauge what Rav Avrohom felt by the nature of the reaction that the Muslims had to Jewish practice. Rav Avrohom quarrels with the custom to "fall on one's face" by turning one's head to the side or by looking upward as if one is looking to the heavens. He complains bitterly that this type of "bowing" became well known to all the nations and was derided by them as "Jewish bowing." Stories were passed around about the practice to the point that it became the fulfillment of the prophecy: You shall make us shamed before the nations and a mockery to our neighbors.

The importance of considering what the Muslims thought of Jewish practice is brought into focus when we add to the picture the friction that existed at that time between Rabbinical Judaism and Karaism. The Karaites included within their practices full bowing and prostration. This fact more than any other became an argument in favor of the Karaite position that they were the ones who were following authentic Judaism. They argued that it was the Rabbis who were distorting Jewish practices. The Rabbis were acting fraudulently by ignoring explicit verses that appear several times in Tanach and who were guilty of changing ancient and authentic customs. This situation appears to have added legitimacy to the position of the Karaite in the eyes of their Arab neighbors and harmed the position of Rabbinic Judaism. Perhaps the widespread knowledge of the "Rabbinical Nefilas Apayin" about which Rav Avrohom complains was due to the publication of that information by the Karaite camp in order to denigrate Rabbinic Judaism in the eyes of the Muslims. Proof of the damage to Rabbinic Judaism can be found in the writings of contemporary Muslims such as Yaakov al-Qirqisani who criticizes the Rabbis concerning this: They prohibited individuals from placing their faces on the ground while prostrating which is the opposite of the verse: and they kneeled with their faces towards the ground and then prostrated themselves . . . Based on the above circumstances supporters of Rav Avrohom joined together and gave a strong push to the movement towards resuming full prostration in the synagogue.

SUPPLEMENT

An Overview of Some שמחת תורה Practices Over the Centuries

1. *The Practice to Read the First Part of פרשת בראשית By Heart*

ספר שבולי הלקט² סדר חג הסוכות סימן שעב-וביום שני קורין וזאת הברכה ומנהג לומר פזמונים ורהיטין כשהעולה הקורא האחרון לקרות בתורה כמו שעושין לחתנים ונקרא חתן תורה והיום נקרא יום שמחת התורה. ואחר שהשלים קריאתו עד לעיני כל ישראל אינו חותם מיד אלא עומדין כל הצבור על רגליהן והחזן אוחז ספר תורה בזרועו ואומר שלשה פעמים זכינו להשלים לשלום ונזכה להתחיל ולהשלים לשלום ועונין אחריו ג' פעמים ואח"כ קורין על פה בראשית ברא א-להים עד ויהי ערב ויהי בקר יום אחד וחותר ומברך לאחריה ומה שקורין על פה לפי שאין מוציאין שתי תורות לקורא אחד משום פגמו של ראשון ודוגמת זה אמרינן ביומא ובעשור שבחומש הפקודים קורא על פה. ומה שקורא בבראשית מפני חיבת התורה שמיד שהשלימו אותה מתחילין בה מחמת חיבתה ודוגמת זה הבאנו אנדה בערוגת ראש השנה הלכה ש"א. ומתנדב חתן התורה לכבוד התורה ומפטיר קורא בפסוקים של מוסף כיום אתמול ומפטיר בתחילת יהושע ויהי אחרי מות משה עד רק חזק ואמץ. ומנהג חתן תורה לעשות סעודה ושמחה ולחלק לצבור מגדים ומיני מתיקה שכך מצינו באגדה חזית ויבא שלמה ויעמד לפני ארון ברית ה' ועל עולות ויעש שלמים ויעש משתה לכל עבדיו אמר ר' אלעזר מיכן שעושין סעודה לגומרה של תורה. ליהודים יהיה שמחה ואורה:³

2. *The Practice of Reciting the ברכה of שהחיינו between the חתנים*

ספר המנהגים (טירנא)⁴ שמיני עצרת ד"ה שחרית. ש"צ-ומפקין כל ספרי תורות שבארון וש"צ אומר שמע, אחד, גדלו. ועומד אצל המגדל ואומר אנא י-י הושיעה נא כאמש רק שאין מסבב המגדל. הקהל אומרים על הכל וכו' וקורין זאת הברכה (דברים לג, א) עד מעונה א-להי קדם, ואז חוזר למעלה ומרבה בפרשיות כדי לקרות הרבה לכבוד התורה. וקורין כל הנערים יחד. וקונין חתן תורה, (ט) ואומרים מרשות הא-ל הגדול וכו' וקורין לו (שם לג, בז) מעונה א-להי קדם וכו' עד ולכל היד החזקה. ואז קורא החתן לכל היד עד לעיני והקהל אומרים לעיני כל ישראל וכן החתן, ואומרים חזק. וש"צ אומר לחתן מי שברך וכו' א-להי מיני עד וכו'. הגה: ומברך שהחיינו בין חתן סיום בין חתן התחלה, והוא מיוסד ברשות

2. The שבולי הלקט lived in Italy in the 1200's.

3. You can see that these practices are included in the מחזור כפי הנהוג לקהל רומה published in 1486. It is available for viewing at www.jnul.huji.ac.il at page 295.

4. Written by R. Isaac Tynau who lived in Austria during the fourteenth and fifteenth centuries.

שאומר בקריאת החתן, רוקח. וקונין חתן בראשית, ואומר לו מרשות מרומם וכו'. וקורין לו מבראשית עד ויכולו, והחתן קורא ויכולו וכו' עד אשר ברא א-להים לעשות, ואז הקהל אומרין אשר ברא א-להים לעשות, וכן החתן אומר כמו כן. ואומר לו ש"צ מי שברך בדלעיל. וי"א יאומץ וכו' או יאמציחו.

ספר המנהגים (טירנא) הגהות המנהגים שמיני עצרת אות (ט) ועושיין-ועושיין שמחת תורה בספק תשיעי וחתן בראשית וחתן תורה רגילין לעשות לשושבינים סעודה גמורה ומזמנין את הקהל ונותנים להם מאכלים טובים. ומצאתי עקרו של מנהג זה במדרש חזית בתחילת שיר השירים (פרשה א' סי' ט'): ויבא ירושלים ויעמוד לפני ארון ברית ה' וכו' (מלכים א' ג, טו) אמר רבי אלעזר מכאן שעושיין סעודה לגמרה של תורה, הג"ה מאו"ז באשר"י סוף סוכה (פ"ד סי' ז')... והאו"ח מתיר, עי"ש בס"י תרס"ה - ו. ונהגו להוציא זנב האתרוג בז' ואז לא שייך כלל הכנה בשם הר"ר זוסיל.

3. *הקפות Without שמחת תורה*

סדר טרוייש⁵ סימן י ד"ה לשמחת תורה-שמחת תורה: מורי אבי זצ"ל היה אומר אשמעה ברכה, אז בקשוב עניו, ופעמים היו מניחם לפי שאין בהם לשון צח. ויום גאלתי נפשי ראוי גם ליום זה. מפסיק קודם קריאת התורה לקנות המצות ולדעת מי חתן תורה ומי חתן בראשית. ואומ' החזון אתה הראת וגו' עד כי מציון וגו' ומוציאין ס"ת, ולפני הארון הקודש יאמר ידידי א-ל וגו' גדלו וגו' ומוליכ' הס"ת על הבימה, על הכל, וקורין בתורה בזאת הברכה עד מעונה א-להי קדם, ואם ירבו העולם, חזורי' מה שקור' ג' פסוקים קרוב לתחלת הסדר וקורין, כך יעשו כמה פעמים עד שיעלו כלם מלבד ד' גברי: חתן תורה וחתן בראשית ומסיים ומפטיר, והחתן תורה מתחיל לקרות מעונה אלהי קדם ומסיים, סדר השאר ידוע על פי הסדר הכתוב לעיל. וטרם שיקרא החתן תורה יאמר החזון מושך חסד ליודעיו ואחריו מפז עלה ויעמדו כל הקהל, ואחרי קרות החתן תורה יאמר החזון מקדים וראש לקוראים וכל הסדר ידוע, אחר ההפטרה תהלה ואח"כ מעמידים ספרי תורות על המגדול ואומ' החזון אשר בגלל אבות, אשריך הר העברים, אשריכם ישראל, מי עלה למרום, שמחו אהובים, אניל ואשמח, וחזור הס"ת לפני הארון ואומ' בו מעייני, יהללו וגו' קדיש קצר, מוסף, וכל הסדר כדאמול מלבד קרובין וגשם.

5. Written by R. Menachem ben R. Yosef ben R. Yehuda Chazan who was a rabbi in the city of Troyes, in northern France. He lived about a century after Rashi.